

**El currículum
per a la pau
a Mallorca**

Sebastià Barceló
Castillo

Educació i Cultura
(1999), 12:
7-13

El currículum per a la pau a Mallorca

Sebastià Barceló Castillo

Llicenciat en Pedagogia. Membre del Grup del CPAP

Sumari

El CPAP és un projecte d'educació per a la pau sorgit a Mallorca. La seva finalitat és compilar coneixements, principis i mètodes des de tots els camps acadèmics per contribuir a la comprensió i resolució pacífica dels conflictes. Ha obtingut la col·laboració d'institucions com la UIB i de nombrosos individus. Les aportacions es publiquen a la Revista Acadèmica de Mallorca i per Internet.

Introducció

Presentam un projecte d'educació per a la pau elaborat a Mallorca, les seves característiques, finalitat, orientacions i evolució.

Les característiques que defineixen el projecte del Currículum per a la Pau¹ són: a) Centrar-se en la comprensió dels conflictes com a problemes susceptibles de ser resolts amb diverses solucions amb conseqüències molt diferents; b) Assumir que el conflicte i la conciliació són susceptibles d'aprenentatge; c) Destacar el valor dels coneixements i mètodes científics per a l'anàlisi dels conflictes i la recerca de les solucions. La darrera característica és la que dona originalitat a aquest projecte.

La seva finalitat és promoure, reunir i sistematitzar coneixements, principis, mètodes i recursos per analitzar i comprendre els conflictes humans i facilitar-ne la resolució pacífica, evitant els efectes nocius de la violència. Aquest Currículum haurà de ser impartit en la futura Universitat Internacional de la Pau².

L'elaboració del Currículum està guiada per les Orientacions³ del projecte, que en garanteixen el caràcter acadèmic, no ideològic (no és pacifista), pluridisciplinari, transparent (la documentació és oberta a tothom) i sense ànim de lucre.

Un dels principis assumits és que el conflicte s'estén a tots els aspectes de la realitat i per tant *pot ser investigat i ensenyat des de totes i cada una de les especialitats acadèmiques*. Aquest principi s'ha constatat en el desenvolupament del projecte del Currículum. Les contribucions procedeixen dels més variats camps científics i artístics.

D'altra banda, l'estudi del conflicte suposa per a l'especialista de cada disciplina, a part d'un desafiament, l'adopció de noves perspectives i un valor afegit a la seva tasca (el

¹ *Enciclopèdia de Mallorca*. Promomallorca Edicions. Palma. 1992. Pàg. 227.

² Idem. Pàg. 382.

³ *Revista Acadèmica de Mallorca*. Servei de Publicacions de la UIB. Mallorca 1989. Pàg. 21-25.

de treballar per la pau). De fet, molts professors universitaris i d'altres nivells han respost motivats per aquest i altres valors.

Quan el nombre de col·laboradors sigui adient (com a mínim un per cada departament universitari) i la tasca realitzada hagi assolit prou extensió i nivell, *s'haurà de convocar un congrés per debatre, seleccionar i sistematitzar el Currículum i, si és necessari, dissenyar les investigacions per completar-lo.*

Els precedents

Revisarem a continuació quins han estat els precedents d'aquest projecte, la seva evolució, en quin punt de desenvolupament es troba i les perspectives de futur.

Mallorca ha estat el lloc de naixement del Projecte del Currículum per a la Pau (CPAP), que ha de servir de fonament a la instauració de la Universitat Internacional per a la Pau (UIPAP). A la nostra illa es donaven, i es donen, unes condicions propícies per a l'arrelament d'aquestes idees. Aquestes condicions es deriven dels següents fets:

— La situació geogràfica i la història: enmig d'una mar, la Mediterrània, carregada de civilització i també de conflictes, d'influències i d'invasions. En la línia divisòria entre el Nord desenvolupat i dominant i el Sud que reivindica sortir del desenvolupament.

— L'actualitat com un gran pol d'atracció turística: punt d'arribada de gent procedent d'arreu del món. La majoria hi passa poc temps, però una minoria creixent hi queda. Aquest fet dóna lloc a una accelerada evolució econòmica i cultural.

— La manifestació d'un seguit de conflictes derivats del fet anterior: immigració massiva, substitució lingüística i cultural, destrucció del territori, agressions al paisatge, abús dels recursos hídrics, producció excessiva de residus urbans, comerç i consum de drogues il·legals, blanqueig de doblers, difusió de la SIDA...

— L'alt grau de desenvolupament econòmic i l'intercanvi cultural faciliten l'arribada d'idees crítiques i innovadores i que els conflictes donin lloc a mobilitzacions i moviments ciutadans (Obra Cultural Balear, GOB, Amnistia Internacional, Plataformes de solidaritat...), campanyes, debats...

— La fundació d'una universitat, la UIB, que intenta estar a l'altura de les possibilitats i necessitats del país i donar respostes als problemes que es plantegen a la nostra societat.

Un altre precedent del CPAP, més proper, quant a iniciativa d'educació per a la pau, és la campanya per a la celebració del Dia Escolar de la No-violència i la Pau (DENIP) cada 30 de gener, aniversari de la mort de M. Gandhi. Aquesta iniciativa, llançada per l'inspector d'educació Llorenç Vidal, s'ha estès per molts de països.

Tots aquests fets contribueixen a fer que Mallorca sigui una terra fèrtil a l'arrelament d'idees com la que presentam.

Els orígens

El punt de partida del CPAP es pot situar l'any 1983. Aquest any, a la comunitat judeopalestina de Nevé Shalom, Richard Shaykin rep la idea mare del projecte del seu

amic Wellesley Pinchas Aron. La idea és que *així com hi acadèmies militars que preparen per a la guerra, és necessari crear institucions acadèmiques que preparin per a la solució pacífica dels conflictes socials que enfronten els éssers humans*. I, prèviament, s'haurà d'elaborar el programa d'estudis per a aquestes institucions. Aquest és l'objectiu final del CPAP.

Però què hi ha darrera aquests noms?

Nevé Shalom-Wahat al Salam⁴ i ⁵ significa 'Oasi de Pau' en hebreu i en àrab. Amb aquest nom es va crear als terrenys d'un monestir cristià prop de Jerusalem, un assentament laic on s'han instal·lat cristians, jueus i palestins per provar que és possible conviure en pau i cercar solucions als greus problemes de convivència que es plantegen a Israel. També s'ha creat l'Escola de la Pau, on es dissenyen, preparen i realitzen trobades de joves de les comunitats enfrontades per facilitar-los la comunicació i la recerca de solucions. Es pot dir que Nevé Shalom és un experiment en viu de convivència en una situació altament conflictiva.

Wellesley Pinchas Aron⁶ (Londres 1901, Nevé Shalom 1988), nascut en una família jueva, va participar del somni de crear la «llar dels jueus» al seu lloc d'origen. El 1920 se'n va anar a Palestina. S'uní a la Organització Sionista Mundial i es dedicà a ensenyar la llengua i la cultura hebrea als joves jueus de la Gran Bretanya. El 1939 s'enrolà a l'exèrcit britànic per lluitar contra el nazisme. Va aconseguir el càrrec de major. Acabada la guerra va ajudar l'emigració de jueus europeus cap a Israel. Amb tot és una figura en la història de la creació de l'Estat de Israel. Finalitzada la Guerra dels Sis Dies va manifestar el seu somni: crear una Acadèmia de la Pau a Jerusalem. Es va instal·lar a Nevé Shalom com un dels fundadors de la colònia. Participà activament en la recollida de fons per al finançament del seu desenvolupament i va promoure la creació de l'Escola de la Pau. Mort el 1988, la seva dona, Coral, continua la lluita pel seu somni.

Richard Shayki⁷ (Chicago 1933) va néixer en una família jueva que havia emigrat de Lituània fugint de l'Holocaust. Es llicencià en Dret a Chicago i exercí com a fiscal a Alaska. L'any 1964, influenciat per diversos fets, entre els quals el suïcidi d'un pilot que no va resistir les tensions derivades d'un plet, abandonà definitivament la carrera professional per dedicar-se a la seva vocació, la poesia, i a la recerca d'alternatives a la violència. Amb la seva família es va traslladar a Mèxic i, anys més tard, a Israel, on va entrar en contacte amb Nevé Shalom. L'any 1982 s'instal·là a Mallorca. El 1983 va fer una estada a Israel, on rebé l'encàrrec de Wellesley de preparar el Currículum per a la Pau. Tornà a Mallorca, on combinà la creació poètica amb la col·laboració amb l'emissora en llengua anglesa Radio International i amb el setmanari *The Reader*. En aquests mitjans exposà demandes de col·laboració per al seu projecte. A la seva crida respongueren alguns residents nacionals i estrangers (entre els quals l'autor d'aquest article). Richard ha dedicat i dedica molt de temps a exposar el seu projecte, a convèncer del seu valor i a demanar col·laboracions. El CPAP va començar a arrelar a la societat de Mallorca.

⁴ Article a *El País (Supl. de Educación)* «Neve shalom». Madrid 12-1-90.

⁵ <http://ourworld.compuserve.com/>

⁶ SILMAN-CHEONIC: *Rebel with a Cause*. Ed Vallentine, Londres 1992.

⁷ Article a *Diario de Mallorca*. Richard Shaykin, *un hombre de paz*. Mallorca 12-9-86 Pàg. 38.

Desenvolupament

L'any 1986 es forma el Grup del CPAP. La primera tasca del Grup és la traducció de les Orientacions per al CPAP, redactades en anglès per Richard, en català i en altres llengües (castellà, francès, italià, grec...).

L'any 1987 se celebra a Puigpunyent la Festa pel CPAP. És una festa popular a l'aire lliure on es combinen la poesia, la música i altres manifestacions artístiques amb l'exposició del projecte.

L'any 1988, gràcies a la col·laboració de diversos professors, entre els quals Francisco Díaz de Castro i Camilo J. Cela, s'inicien els contactes amb la Universitat de les Illes Balears. Richard i l'autor són rebuts pel rector Nadal Batlle, que ens obre les portes de la UIB a la col·laboració amb el CPAP i autoritza la utilització de les seves instal·lacions i recursos per difondre el projecte i guardar-hi la documentació que es generi.

A Puigpunyent se celebra la Segona Festa pel Currículum. L'Ajuntament s'hi adhereix oficialment. Puigpunyent es declara Municipi de Pau.

L'any 1989 es realitza a la UIB el seminari El llenguatge i l'home, organitzat pel Grup del CPAP. El tema és el llenguatge considerat com: a) mitjà de comunicació; b) element d'identitat, i c) camp de conflicte (llengua dominant/llengua minoritzada). Hi participen una dotzena de ponents i una trentena d'estudiants. Entre els ponents cal mencionar Abed El Salam i Ariela Bairey, vinguts expressament de Nevé Shalom. Exposen el conflicte entre l'àrab i l'hebreu a Israel i com l'intenten resoldre a la seva comunitat i a l'Escola de la Pau. Uns altres aspectes tractats foren: el conflicte entre el català i el castellà a la nostra illa; el Dret com a llenguatge; la Poesia com a dimensió especial del llenguatge; les Matemàtiques com a llenguatge i com a eina de resolució de conflictes mitjançant les funcions de síntesi de judicis; el paral·lelisme entre el codi genètic i la llengua... La utilització d'aquest *enfocament multidisciplinari* en el tractament d'un tema va tenir molt bona acollida i mostrà la seva validesa com a mètode per a l'elaboració del CPAP.

També el Servei de Publicacions de la UIB es va fer càrrec de la publicació i difusió de la *Revista Acadèmica de Mallorca (RAM)*, on es recullen les col·laboracions amb el CPAP.

A Puigpunyent se celebrà la Tercera Festa pel CPAP i es llançà la idea de la creació d'una Escola Secundària Mallorquina per a la Pau (ESMAPAU). Aquesta suposa un intent de fer una escola secundària d'iniciativa privada, finançada mitjançant concertació amb l'administració, on s'imparteixi una concreció del currículum previst per la LOGSE que combini les característiques i necessitats educatives de la nostra illa amb una formació específica per a l'estudi i resolució dels conflictes. El director d'Educació de la Conselleria d'Educació i Cultura de la Comunitat Autònoma es va interessar per les iniciatives del Grup del CPAP i ens va demanar col·laboració per al Model Educatiu elaborat per la Conselleria⁸.

Durant els anys noranta se succeïren els actes acadèmics i artístics: seminaris, taules rodones, conferències i les col·laboracions escrites a la *RAM*. Cal destacar:

— La conferència sobre la diversitat de procedència a Israel i la seva influència en la lluita política, impartida per Shlomo Ben Ami, aleshores ambaixador d'Israel a Espanya.

⁸ Direcció General d'Educació. Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear. *Línies bàsiques per a un Model Educatiu Propi*. Mallorca 1990.

— Seminaris sobre l'impacte del turisme, la drogoaddicció, la sobreutilització dels recursos hídrics, la gestió dels residus urbans, l'extensió i les repercussions de la SIDA... En general, els conflictes socials han estat tractat des dels seus diversos aspectes acadèmics.

— Exposicions, recitals poètics i musicals.

— La RAM ha acumulat prop d'un centenar de col·laboracions des de la majoria dels camps i especialitats acadèmiques. S'ha distribuït a una vintena d'universitats i a altres centres d'estudi. A partir de l'any 1997 s'ha començat a publicar a l'Internet.

En conjunt hi han participat més d'un centenar de professors, professionals i artistes. *Cada un ha aportat la seva contribució a la comprensió dels conflictes i de les seves repercussions des de la seva especialització, des del seu camp d'investigació i d'experiència.* Recordem que aquesta és una de les Orientacions del CPAP.

El present

Significa, aquest balanç, que ja s'ha realitzat el Projecte del CPAP? La resposta és no. S'ha avançat molt des del llançament de la idea, especialment en l'acceptació de la validesa del projecte i en les contribucions de professors dels diversos departaments de la UIB. Però d'altra banda, l'avanç ha estat desordenat, asistemàtic, sense pautes sistematitzadores. L'acumulació de les col·laboracions és més fruit del voluntarisme dels col·laboradors que d'un pla sistemàtic. Fa falta una revisió i una avaluació de la feina feta i replantejar la que s'hauria de fer. Això implica que una persona, o millor un equip o departament, es plantegi seriosament la realització d'aquestes tasques i hi aporti els mitjans necessaris.

El futur

Els temes de l'Educació per la Pau i la Resolució de Conflictes són camps emergents dins el món de la investigació i la docència. Pensam que continua essent vàlida la finalitat del projecte del CPAP establerta a les Orientacions: *Crear el fonament (el currículum) per a una universitat d'alt nivell acadèmic i moral, Completa, Independent, no Política i Internacional; que proporcionarà als estudiants, juntament amb la qualificació en l'especialitat acadèmica escollida, la preparació per a la comprensió dels conflictes i la conciliació. De manera que a més de ser competents en la seva especialitat, ho siguin en conciliació*⁹. També pensam que la UIB avança en la línia d'apropar-se a les característiques previstes per la Universitat Internacional de la Pau i que l'adopció de la finalitat del CPAP com a pròpia pot potenciar la seva contribució a la societat i la seva originalitat.

La pròxima fita, una vegada revisada la feina feta, és la preparació i realització del *Congrés per discutir, debatre i coordinar el currículum per a la Universitat de la Pau.*

⁹ *Revista Acadèmica de Mallorca.* Servei de Publicacions de la UIB. Mallorca 1989. Pàg. 21-25.